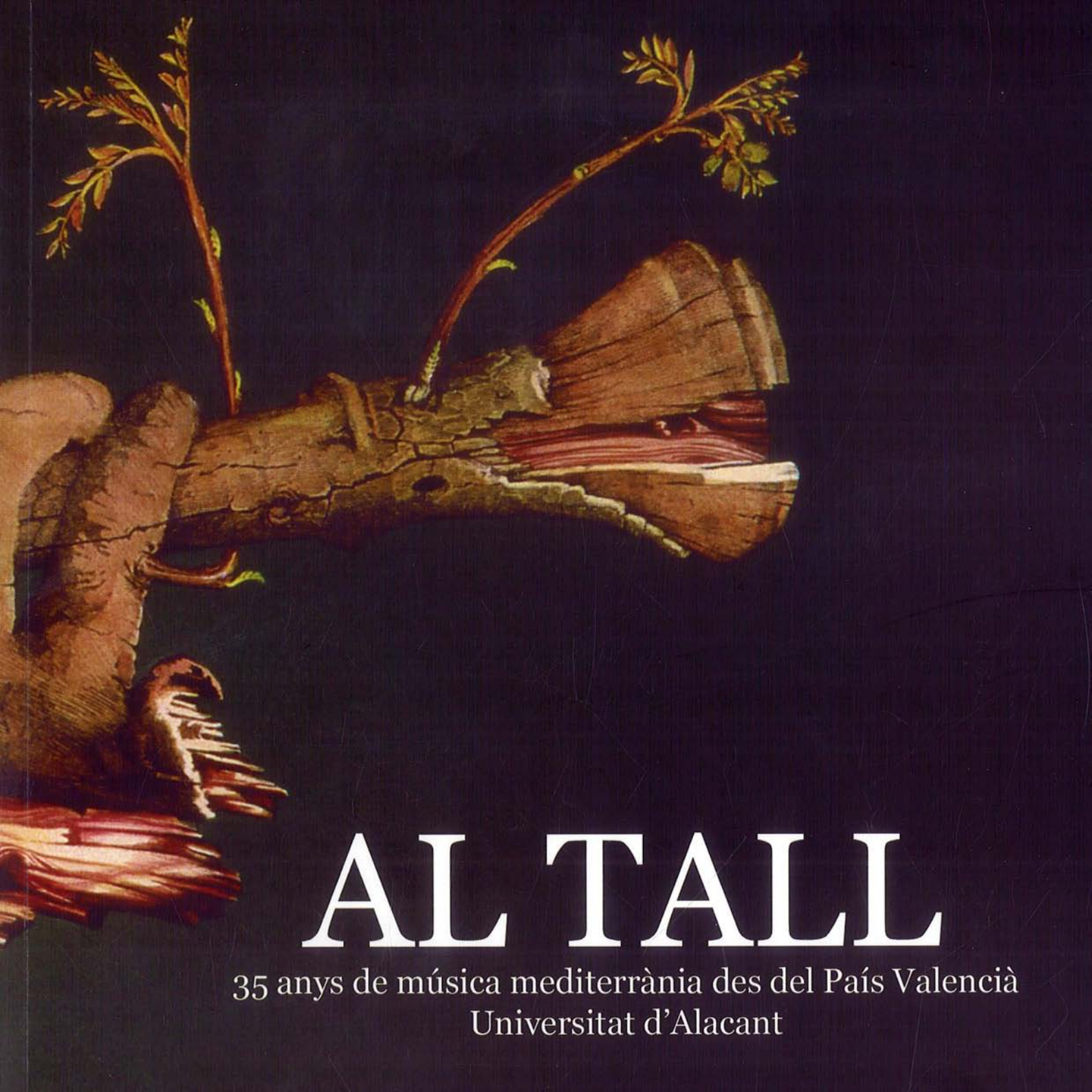

AL TALL

35 anys de música mediterrània des del País Valencià

Universitat d'Alacant

MUSEU DE LA UNIVERSITAT D'ALACANT. MUA

Rector de la Universitat d'Alacant
IGNASI JIMÉNEZ RANEDA

Vicerectora d'Extensió Universitària de la Universitat d'Alacant
JOSEFINA BUENO ALONSO

Director del Museu de la Universitat d'Alacant
MAURO HERNÁNDEZ PÉREZ

AL TALL, 35 anys
Víctor Mansanet Boïgues

Exposició: AL TALL,
35 anys de música mediterrània des del País Valencià
MUA, MUSEU DE LA UNIVERSITAT D'ALACANT
octubre 2010

DISSENY I MAQUETACIÓ
Stefano Beltrán Bonella. MUA

COORDINACIÓ CATÀLEG I EXPOSICIÓ
Josep Forcadell Saport (SPV)

ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC
Màrius Gomis (SPV)

FOTOS
Soledad Desfilis
L'Arxiu d'Al Tall

IMATGE DE PORTADA
Manuel Boix

DVD
Daniel Martín
Esguards.com

AGRAÏMENTS
Manuel Boix
Soledad Desfilis

ISBN: 978-84-95990-74-7
Dipòsit legal: A-768-2010
Imprimeix: Quinta Impresión, S.L.

© De l'edició, Museu de la Universitat d'Alacant. MUA
© Dels textos, l'autor
© De les imatges i fotos, l'autor

Al Tall, contacte: altall@telefonica.net

AL TALL

35 anys de música mediterrània des del País Valencià

Al Tall, una música oberta al món

Els darrers 35 anys han canviat moltes coses al País Valencià, a Europa i al món. A Espanya, l'any 75 encara hi havia una dictadura, era un país d'emigració i encara no formàvem part de la Unió Europea. Europa estava dividida en dos blocs i sobre tot el món surava l'amenaça de la guerra freda. Però era també un temps de canvis i d'il·lusions.

Era un moment en què eixia al carrer la realitat amagada durant el franquisme, i els pobles de l'estat descobrien que tenien una cultura, una llengua o unes realitats socials i econòmiques pròpies.

En aquest context d'obrir-se al món, de descobriment de les identitats i de prendre protagonisme els pobles i les classes socials que havien estat marginades del poder i de la cultura, va aparèixer Al Tall, com un grup de joves que havia escoltat la música folk reivindicativa que arribava d'uns Estats Units d'Amèrica en plena guerra del Vietnam, amb el rerefons de la revolució pacifista i de la lluita per la igualtat entre blancs i negres.

Al Tall va començar a recuperar cançons tradicionals i a fer-ne de noves, sovint amb lletres de contingut cívic o crític. Van passar els anys i en una participació a Arles (Provença) en què van coincidir provençals, italians, turcs, grecs i músics d'altres procedències, van aprendre una paraula i una idea que els va donar l'argument per a continuar fent el que sempre havien fet: la *riproposta*, refer la música tradicional amb instruments d'avui i amb lletres d'avui, lletres per a la festa, lletres per a l'expressió de la crítica i lletres per a recuperar la memòria i per a construir el futur.

Això és el que feien abans d'eixir a Europa i el que van continuar fent amb més força quan van tornar a València. L'altre aprenentatge que adquiriren en les seues eixides va ser la facilitat de connexió amb les altres músiques del Mediterrani, especialment les del Mediterrani central. Per això, amb el suport de l'Ajuntament de València, van posar en marxa les Trobades de Música del Mediterrani, en les quals, a més de músics del Mediterrani nord, van començar a participar músics dels Magrib.

Aquest contacte els va permetre conéixer les músiques del Marroc i la música gnawa. I de retop van connectar amb les velles músiques de la terra, les vares que diuen els musicòlegs d'Al Tall, com les cançons de batre o la manera d'afinar la veu tradicional valenciana, i van descobrir els preciosos poemes dels poetes valencians andalusins.

Al Tall és fidel a unes maneres de fer música i de cantar pròpies del país, però sempre ha estat obert a mostrar fora el que fa i a trobar punts de contacte amb altres tradicions (provençals, sardes, italianes, gregues o magribines) i col·laborar amb altres músics valencians, mallorquins o d'arreu. Al Tall ha internacionalitzat la música tradicional valenciana i ha ajudat a fer de les músiques mediterrànies un món d'intercanvi i de col·laboració.

El compromís d'Al Tall amb la tradició musical sempre ha anat paral·lel a un compromís amb la cultura i la societat valenciana: les seues lletres reconstrueixen les tradicions, però sobretot canten crítiques quan convé o recuperen la memòria història (*Quan el mal ve d'Almansa, Xarq al-Andalus, Europ Eu! o Vergonya, cavallers, vergonya*), i sempre han estat disposats a actuar en aplecs massius i en altres convocatòries reivindicatives.

35 anys de treball constant, a pesar de les dificultats de tot tipus, mitja vida d'aprenentatge, d'obertura a altres maneres de fer música i d'intercanvi, i el retorn a casa, a les velles músiques per a aplicar-hi tot el que han aprés en aquest llarg camí. Què és això, sinó el que fem i hem de fer permanentment tots els universitaris? Aquest és un dels objectius de l'Espai Europeu d'Educació Superior, afavorir l'intercanvi de coneixements entre els universitaris europeus per a completar la pròpia formació, tal com ha fet Al Tall aplicant aquests coneixements en la seua activitat musical.

Per aquesta raó, la Universitat d'Alacant ha volgut dedicar una exposició, unes conferències i unes taules redones a Al Tall i a la música tradicional valenciana, perquè la seua trajectòria durant aquests 35 anys és un bon exemple d'aprenentatge permanent per a tots nosaltres.

Ignasi Jiménez Raneda
Rector de la Universitat d'Alacant

35 anys, al tall, cantant la nostra terra

Al Tio Canya el menyspreaven no solament per parlar com parlava, sinó també per cantar com cantava. Això no ho diu la cançó, però és cert. I aquesta és la idea que ens ha guiat sempre en el nostre treball: contribuir a fer que la nostra llengua i el nostre llenguatge musical esdevinguen eines franques de comunicació en el nostre temps i en el nostre país.

Aquesta idea mare, al llarg de 35 anys, ha anat obrint-se pas i ens ha mostrat moltes perspectives, molts descobriments, moltes sensacions; i ens ha anat impulsant a crear molts productes imprescindibles perquè l'ànim del Tio Canya supere el decaïment.

Si la música tradicional va anar abandonant-se perquè es considerava antiquada, nosaltres ens vam proposar restaurar-la i fer-la atractiva i moderna.

En un principi vam utilitzar antigues melodies tradicionals amb lletres nostres.

Després vam començar a treballar com en un taller. Anàvem posant melodies antigues sobre el banc de treball i les obríem, com una desconstrucció: per una banda el ritme, per una altra el dibuix melòdic, per una altra l'harmonia.

Així vam descobrir en la tradició elements musicals constants i altres de canviants. Els anàvem agrupant i formant famílies.

Per una altra banda començàrem a recombinar de diferents maneres uns elements rítmics amb altres de melòdics i harmònics, i vam parir cançons —noves criatures sonores— dins l'estil tradicional.

Més tard, ens vam aventurar a fer música sense aquelles bastides: a força de treballar en taller, la immersió en el llenguatge tradicional ens permetia expressar-nos amb llibertat. Ja componíem directament seguint el nostre instint.

Això no ha sigut tot. No sols hem recuperat l'estil de la música. També hem recuperat les conductes musicals perdudes, com ara la improvisació, que antigament es practicava i feia que la música dels nostres majors fóra un ésser viu i canviant.

Hem fet música nova amb instruments tradicionals i amb instruments moderns que abans no existien.
D'aquesta manera hem aprés el llenguatge musical, tal com els besnéts del Tio Canya van aprendre a parlar la llengua del besavi. I hem fet un descobriment fonamental: el so de la nostra música tradicional és preciós i calent. I funciona espectacularment per a expressar els nostres sentiments i per a dir qualsevol cosa que passa en la nostra vida.

Els músics de l'àrea celta ja van fer aquest camí abans que nosaltres i van mostrar a tot el món el seu so característic de tons suaus i nebulosos. Ara ens tocava als músics de l'àrea mediterrània modernitzar el nostre so de colors potents i càlids.

Tota la franja central del Mediterrani canta i toca en el mateix llenguatge que la gent dels pobles valencians: corsos, sicilians, albanesos, sards, berbers, andalusos, grecs, mallorquins, macedonis... tots són de la família musical del Tio Canya: un so com una ventolera calenta i explosiva.

La música tradicional del País, que havia entrat en un estat d'hibernació del qual corria el perill de no eixir ja mai, està despertant i ha obert els ulls en l'últim terç del segle XX. Cal dir que cada dia està més espavilada i s'està adaptant molt bé als temps que corren.

El Tio Canya ha tornat a parlar en la seua llengua de manera clara i segura; i nosaltres, besnéts seus, no utilitzem cap altra llengua. Cantem com parlem: en valencià. En la mateixa llengua que sempre ha parlat la gent d'Eivissa, de Lleida o d'Alacant, la llengua que fa 800 anys va expandir Jaume I per tots els nostres territoris.

Ara, mirant retrospectivament al cap de 35 anys de treball, tenim davant els ulls els temes de què hem parlat en les nostres cançons. I ens adonem que hem tractat moltes de les coses que ens ha dut la vida: l'amor, la festa, les injustícies del món, la resistència, el treball, els xiquets, els perills que ens assetgen, els episodis històrics més recents o més antics que han marcat la realitat actual, històries tristes, històries divertides... però, sobretot, la nostra terra; a ella hem anat i hem tornat obsessivament, perquè sentíem que l'estàvem perdent: la llengua, la música, el territori, la lluita per tornar a viure ací de manera plena.

Els besnéts del Tio Canya ignoràvem moltes coses sobre la nostra terra; i, a poc a poc, hem anat descobrint-la, estimant-la, defensant-la. La nostra terra és la nostra passió.

Hem de donar les gràcies a tots els que ens heu escoltat i heu aprés les nostres cançons, perquè sense vosaltres no hauríem fet cap cosa de trellat. Vosaltres ens heu espentat a continuar i aprofundir en aquest treball. Vostres són les nostres cançons. Vostra és la nostra música.

I... continuem.

Al Tall

AL TALL

35 anys

Víctor Mansanet Boïgues

INTRODUCCIÓ

Durant 35 anys, Al Tall ha ajudat a crear la consciència de ser un poble, tan digne com qualsevol altre, i a crear música a partir de les músiques tradicionals. La seua música ha tingut, i té avui dia, una funció cultural, social i cívica. Aquesta formació musicovocal ha creat, adaptat i divulgat música tradicional i popular perquè la sentim, la cantem i la ballem, una música que incita a la convivència i a la participació, a la sàtira i a la ironia, i per què no?, al divertiment. No debades, com va afirmar Joan Fuster, "la convivència, en l'àmbit domèstic i en el social, acabaria sent avorridament insuportable si estigués presidida per una estricta i ininterrompuda seriositat".

Doncs bé, l'activitat artística d'Al Tall obeeix a una noble intenció: estimar la tradició musical i les diferents músiques tradicionals del País Valencià i brindar una visió antropològica de la música valenciana. Amb la laboriositat d'un arqueòleg del pentagrama, el grup rescata de les ruïnes de la tradició sonora peces d'un gran valor documental, instruments que havien sigut soterrats en el passat més immediat, ritmes erosionats per la dictadura electroacústica del rock and roll, i gèneres sotmesos a la dura llei del mercat.

Sense la intervenció decidida d'Al Tall hauria desaparegut, no cal dir-ho, una part del nostre patrimoni sonor. Aquest grup representa, com cap altre, la veu del poble que canta.

EL CONTEXT HISTÒRIC I ELS ANTECEDENTS

L'any 1975 va estar marcat pels assassinats de cinc presos polítics, el 27 de setembre, i la mort del general Franco, el 20 de novembre. El dictador va governar *manu militari* durant quasi quaranta anys gràcies a la victòria del seu exèrcit sobre la II República després de tres anys de guerra civil (1936-1939). Aquell any, els Estats d'Units d'Amèrica van perdre la seua primera guerra, al Vietnam, mentre que dos estudiants de la Universitat de Harvard (EUA), Bill Gates i Paul Allen, fundaven l'empresa Microsoft el mateix mes —juny— que deu ciutadans valencians eren arrestats a Alaquàs (els 10 d'Alaquàs) acusats de "reunión ilegal" i de pretendre "un autogobierno de los valencianos", segons el sumari del tribunal que els va jutjar. Pel novembre, la premsa estatal feia pública la detenció de 40 membres del Frente Revolucionario Antifascista y Patriota (FRAP) a la Ribera de Xúquer i a l'Horta de València.

La música pop i rock importada dels EUA i del Regne Unit era hegemònica al nostre país. En les llistes d'èxits figuraven temes dels Rolling Stones, Genesis, The Who, The Clash, Led Zeppelin i Bob Marley & The Wailers; el grup de heavy metal AC/DC o Queen, que aquell any va llançar un dels senzills més venuts de la història del rock, *Bohemian Rapsody*. Tant a Catalunya com a les Illes Balears i la Comunitat Valenciana triomfava la Nova Cançó, un moviment cultural, cívic i artístic al qual van incorporar-se intèrprets de la talla, entre d'altres, de Raimon, Els Setze Jutges, Maria del Mar Bonet, Joan Manuel Serrat, Francesc Pi de la Serra, Ovidi Montllor i Lluís Llach, que publicà l'àlbum *Viatge a Ítaca*.

Un ampli sector de la joventut d'aquell temps es movia entre l'entusiasme despertat pel Maig francés (1968) i la Revolució dels Clavells a Portugal (1974). La música ocupava un lloc important en l'oci juvenil, i de manera especial el folk nord-americà, els principals intèrprets del qual —Woody Guthrie, Pete Seeger, Joan Baez, Bob Dylan o Donovan— tenien un important nombre de seguidors entre el públic universitari i juvenil. Alguns d'aquests seguidors van fundar l'Equip València-Folk, un grup pioner en l'adaptació de cançons dels autors esmentats. La Societat Coral el Micalet, de València, durant uns dos anys va acollir aquesta formació musical que actuava tots els dimarts (Dimarts, al Micalet) acompanyats d'altres grups o cantants invitats.

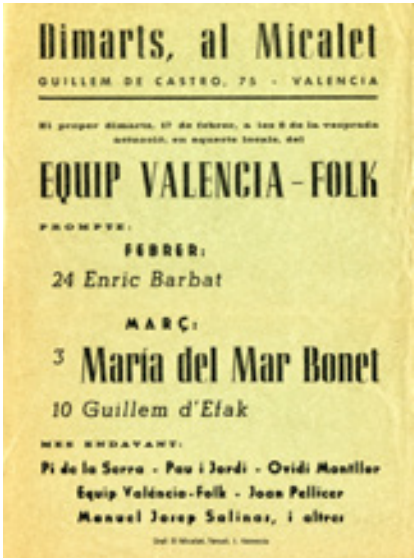

L'Equip València-Folk al Micalet

Entrada a un dels Dimarts, al Micalet amb l'actuació de l'Equip València-Folk i de Falsterbo-3, un dels grups catalans més destacats en l'adaptació del folklore nord-americà i la difusió de la música tradicional catalana a finals dels 60 i primers 70.

EL NAIXEMENT D'AL TALL

Precisament un antic col·laborador de l'Equip València-Folk, Oswaldo Blanco Bayarri, va impulsar la creació d'Al Tall, que es va constituir formalment a casa del músic Tonipep Rodríguez el gener del 1975 amb tres integrants: Miquel Gil, Manuel Miralles i Vicent Torrent, que va suggerir el nom del nou conjunt.

Tot i que Al Tall es va presentar en públic la primavera del 1975 a Albal (l'Horta) i a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de València, el primer recital amb un contracte d'actuació se celebrà el 22 d'agost, a la Pobla de Vallbona (Camp del Túria). No va tardar massa el conjunt a traure el primer disc, *Cançó popular al País Valencià*.

Cartell i portada del primer disc

"*La música del Mediterrani representa un dels patrimonis culturals més rics del món*".

Paolo Scarnecchia

EN MARXA

El 8 de maig de 1976, el disc es presentà a Barcelona, concretament a la sala Zeleste —bressol de la música progressiva— i al Casino l'Aliança del Poble Nou, on el grup va actuar en la primera Mostra de Cançó Popular del País Valencià. El comentarista del diari *Avui*, Jordi García-Soler, va descobrir en Al Tall "un conjunt musicovocal que fa autèntica cançó popular actual basant-se en el folklore més genuí i incorporant-hi tot un contingut crític i de denúncia", cosa que feia també Milladoiro a Galícia, Oskorri al País Basc, La Bullonera a Aragó o Nuevo Mester de Juglaría a Castella.

Aquells dies, Al Tall, junt amb altres artistes, van compondre la banda sonora d'un temps i d'un país que demanava un canvi a favor de la llibertat i la democràcia. "Al vent" i "Diguem no", de Raimon; "L'estaca", de Lluís Llach; "La Balanguera", de Maria del Mar Bonet; "Ara que tinc vint anys", de Serrat, o el "Cant dels Maulets" i el "Tio Canya", d'Al Tall, en són alguns títols. El conjunt va actuar el 3 de juliol del 1976 al Nou Estadi del Llevant UE davant 30.000 persones. En el cartell figuraven també Lluís Miquel i els 4 Z, Basca i Raimon, i en les grades seien l'assagista Joan Fuster, l'escultor Andreu Alfaro i l'escriptor i periodista Manuel Vázquez Montalbán.

A punt de finalitzar l'any 76, va eixir al carrer el segon elapé d'Al Tall, *Deixeu que rode la roda*, el treball discogràfic "més seriosament plantejat i el més ben resolt, musicalment i literàriament" fins aleshores, assenyala el periodista Àngel Cosmos. En aquest disc debuten el músic i cantant d'Alberic (la Ribera Alta) Enric Ortega i la seua esposa, Empar Torres, els quals intervenen en peces tan significatives com "aqueixa convocatòria totalitzadora" —apunta A. Cosmos— titulada "Darrer diumenge d'octubre"; i el "Tio Canya", sens dubte, una cançó èpica, social, reivindicativa i reveladora de la realitat valenciana. El disc es va presentar al Teatre Principal de València.

A MIQUEL GRAU

La transició de la dictadura a la democràcia va tenir les seues víctimes mortals a la Comunitat Valenciana. Teófilo del Valle va ser abatut a trets per la policia quan es manifestava a favor de la negociació del conveni col·lectiu en el sector del calcer a Elda (Vinalopó Mitjà); el jove alacantí Miquel Grau va rebre l'impacte d'un tros de formigó al cap, llançat per un militant de l'extrema dreta, mentre penjava cartells amb motiu de la celebració del 9 d'Octubre. Aquesta agressió va costar-li la vida. Al Tall li dedicà el primer i únic disc senzill de la banda, *A Miquel assassinaren*, una cançó del qual, "A Miquel Grau", va formar part de l'àlbum *Quan el mal ve d'Almansa*. El 25 de juny del 1979, l'anarquista Valentín González va rebre un tret quan s'interposava entre el seu pare i les forces armades que reprimien una protesta obrera en el Mercat d'Abastos de València.

Portada del segon disc. Entrada al macroconcert del camp del Llevant, amb tots els músics sobre l'escenari. Presentació del disc al Teatre Principal de València.

Portada de Manuel Boix per al disc dedicat a Miquel Grau. Concert de presentació del disc al Teatre d'Alzira.

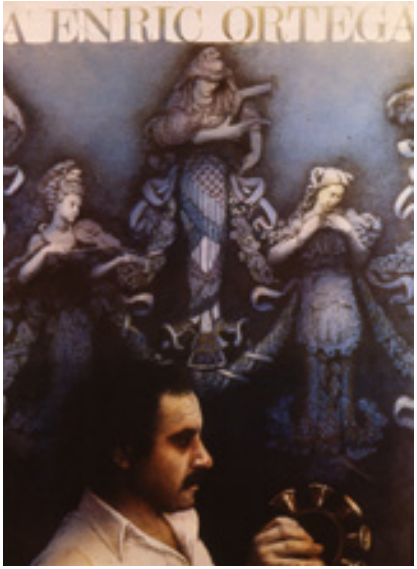

ENRIC ORTEGA

Al Tall tampoc no es va escapar de la tragèdia, i el 14 de maig del 1978 va morir tràgicament el músic Enric Ortega, “un home amb molta imatge dalt de l’escenari, eufòric i vital, format en l’estudi i l’esforç”, segons en deien els seus companys. Al mes següent de la desaparició d’Ortega, Al Tall participà a Tübingen en l’homenatge internacional al cantautor xilé Víctor Jara, víctima de la dictadura del general Pinochet. El 6 de desembre del mateix any, l’electorat aprovava en un referèndum la Constitució espanyola. El 1979, el conjunt participà en la Primera Setmana del País Valencià a París i en el Festival de la Cançó Catalano-Occitana de Vilanova d’Olt (Occitània).

Enric Ortega no només signà l’autoria del cant a Miquel Grau, sinó que va tenir un paper destacat en el tercer elapé, *Posa vi, posa vi, posa vi*, editat per Edigsa i presentat al Palau de la Música de Barcelona. Amb aquest treball discogràfic, Al Tall no tan sols recupera cançons de taverna, sinó que hi aporta un gran nombre d’instruments —mandolines, guitarres, guitarrons, dolçaines, tabalet, panderos, castanyoles, canyes, triangle, bouzouki, baix, llaüt, llaudí, flautes dolces, etc.

Cartell en record d’Enric Ortega. Actuació a Tübingen en l’homenatge a Víctor Jara. Enregistrament i portada de M. Boix del disc Posa vi, posa vi, posa vi. *Actuació al Palau de la Música Catalana.*

QUAN EL MAL VE D'ALMANSA. CONSCIÈNCIA LINGÜÍSTICA I NACIONAL

El gran èxit va arribar amb la carpeta *Quan el mal ve d'Almansa*, il·lustrada amb dibuixos del pintor Manuel Boix, que durant molts anys ha sigut considerat un membre més del grup.

Quan el mal ve d'Almansa és una obra unitària de llarga durada, elaborada amb música tradicional (dansa, romanç, albada i marxa mora), i escrita per a "ajudar a retrobar la nostra identitat", afirmen Vicent Torrent i Manolo Miralles. Àngel Cosmos pensa que Almansa és una cantata que "té a veure, per extensió, amb l'oratori, no en el sentit de la sacralització del tema, sinó sobretot en la seriositat que mereix, i també a causa del dramatisme amb el qual es relata". El periodista Vicent Ventura va escriure en la revista *Valencia Semanal* (núm. 103, de gener del 1980) que "aquesta obra actua contra l'oblit".

Barcelona i Reus van ser algunes de les ciutats en què es va presentar la carpeta. Entre un concert i l'altre, Al Tall va posar música a la peça teatral *Quatre històries d'amor per a la reina Germana*. Al capdavall, la banda "va establir uns contactes amb el poble que ni els intel·lectuals ni els polítics no tenien al seu abast", segons expressà Joan Fuster en el pròleg del llibre d'Ovidi Montllor, *Poemes i cançons*.

Portada del disc Quan el mal ve d'Almansa..., *de M. Boix. Concert del 25 d'abril a la plaça de bous d'Alacant organitzat per ACPV. Dansada popular en Els Matins als Barris a València.*

M. Sanchis Guarner
Els pobles valencians parlen els uns dels altres
III. Sector central litoral
UN PAÍS SENSE POLÍTICA
JOAN FUSTER
REPUBLICANS I CAMPEROL
REVOLTAT
ELS FO
MENTS
PAÍS
LENCI
MODI
R.GARCIA CARCEL
La revolta de les Germani
"Matèria de Bretanya"
ENRIC VALOR
LA FLEXIÓ VERBAL
ALACANT
josevicente mateo
A PART
edicions 3i4
JOSEP PIERA
PRESONERS D'UN PARÈNTESI
L'ESPILL
DIRECCIÓ LITERÀRIA DE JOAN FUSTER
Robert I. Burns • M. Aurèlia Capmany • R. Pérez Casado
Alfred Gràner Sorolla • Ricard Blasco • Carmelina Sànchez Cutillas • V. Andrés Estellés
Enric A. Llobregat • V. Aguilera Cerni • Isidor Balaguer
Nº 1/2 • Primavera/Estiu • 1979
CANELOBRE
R.GA

BOOM EDITORIAL DELS 70

Durant la dècada dels 70 es va produir un boom cultural al País Valencià impulsat des de la Universitat de València, entre altres institucions, que va propiciar la publicació d'obres en valencià de totes les disciplines (història, economia, art, llengua, botànica, arquitectura...). Una de les fites més destacades d'aquest període va ser la convocatòria dels Premis Octubre (1973) que va donar a conéixer un gran nombre de poetes, narradors i assagistes.

ETAPA DE MADURESA

El 1980, la banda va sorprendre amb un disc monogràfic de llarga durada, *Som de la pelitrúmpeli*. L'obra, editada pel segell valencià Ànec, sorgeix de la sensibilitat dels membres d'Al Tall envers el món dels xiquets, molt abandonat per la cançó.

Vicent Torrent assajant el disc Som de la pelitrúmpeli *amb alumnes de l'escola La Gavina i portada de Manuel Boix del disc dedicat als xiquets.*

OBERTURA AL MEDITERRANI

Aquell any va ser clau en la carrera artística d'Al Tall, ja que al setembre els seus membres són convidats a fer un recital a Arles, a la Provença, dins del marc del festival Rescontres de la Mar. El certamen musical, organitzat pel grup occità Mont-Joia, que liderava Jan Maria Carlotti, reuneix sobre un mateix entaulat intèrprets de variada nacionalitat: turcs, grecs, occitans, àrabs, italians. S'hi escolten sons evolucionats o estrictament populars, alguns dels quals connecten amb el so tradicional de les terres valencianes.

LA *RIPROPOSTA* NAPOLITANA

Cal ressaltar que Al Tall importa d'Arles la *riproposta*, un mètode de treball registrat per la Nuova Compagnia di Canto Popolare, de Nàpols, i l'intèrpret i compositor Jan Maria Carlotti. Consisteix a fer una música nova amb intèrprets d'avui que componen segons l'estètica de la tradició. Això va ser el germen de les Trobades de Música del Mediterrani. Tot i que ja es feia *riproposta* —potser sense adonar-se'n— amb l'Equip València-Folk, no és fins als anys vuitant del segle XX que Al Tall fa valdre la tesi d'executar una instrumentalització tradicional amb tècniques modernes, so autòcton i composicions pròpies.

"La música de riproposta és música nova, feta per músics d'avui que componen seguint l'estètica de la tradició".

V. Torrent

Cartell de la Trobada de Música del Mediterrani. Cartell dels Rescontres de la Mar a Arles (Provença). Al Tall escoltant un músic turc en un assaig a Arles (1981).

AL CAMP DEL BARÇA I A LA PLAÇA DE BOUS

Durant el 1981, Al Tall actua en el festival Som una Nació, celebrat al Camp Nou del FC Barcelona, i també en els Rescontres de la Mar d'Arles i Marsella. Potser una de les fites més significatives d'aquell any va ser l'acte de desgreuge a Joan Fuster a la plaça de bous de València. L'assagista suecà havia sigut víctima d'un atemptat amb bomba a casa seua. Només la sort va fer que se'n sortira. A aquest acte va assistir el professor Manuel Sanchis Guarner, que va faltar sobtadament el mes de desembre poc després de rebre un paquet bomba, amb la qual cosa desapareixia un intel·lectual compromés amb la seua terra i la seua llengua.

La vocació mediterrània portà el grup a traure pel març del 1982 un nou disc, *Cançons de la nostra Mediterrània*. Aquest treball conté deu títols de diferents estils musicals que van de les havaners i el bolero a la jota. Van participar-hi la cantant Maria del Mar Bonet i el poeta Vicent Andrés Estellés, autor dels versos del "Bolero de l'Alcúdia".

Per a Al Tall, el 1982 va ser prou complet, no només per l'aparició d'aquest nou disc, sinó per les seues actuacions en els Rescontres de la Mar, ara celebrats a Marsella i Grasse; i el Festival de Música Mediterrània. També van actuar en la biennal Voix et Musiques du Bassin Mediterranéen, de París, i a Barcelona, Madrid, Bilbao i Saragossa.

La patètica temptativa de colp d'estat protagonitzada per un guàrdia civil i uns quants generals retrògrads el 23 de febrer del 1981, no fa que s'ature la democràcia ni la trajectòria artística d'Al Tall.

Un any després d'aquest incident, i poc abans que el PSOE guanye les eleccions generals, Al Tall publica potser el disc més trascendental de la seua carrera, *Tocs i vares*.

En aquesta nova aportació musical sonen, a més dels instruments tradicionals, l'acordió, el fiscorn, la trompeta i el sintetitzador. En la presentació del disc, Vicent Torrent ens explica que "podem anomenar vara una base ritmicoharmònica fixa o ritmicomodal, o un conjunt de determinants musicals de qualsevol tipus i més o menys constructius que es constitueixen en una estructura concreta per a crear damunt d'ella melodies distintes, variacions, nous tocs mantenint la guia o la base de la vara".

Al Tall crea melodies i variacions —nous tocs— a partir de la música tradicional. La presentació del disc va portar el grup a Montpeller, Beziers, Barcelona, Palma, Benidorm i Almansa. A l'estiu d'aquest 1982, els partits majoritaris valencians pacten a Benicàssim (la Plana Alta) l'Estatut d'autonomia.

El pintor Artur Heras declarà, amb motiu del llançament de *Tocs i vares*, que "les cançons d'Al Tall arrepleguen allò que en diríem l'antropologia d'un passat silenciat o ignorat, latent o publicat als llibres. I viu, encara, a les pedres".

Portada i dibuix interior del disc, utilitzat també com a cartell anunciador, Tocs i vares*, de M. Boix.*

Fragment de la portada del disc Cançons de la nostra Mediterrània*, amb Maria del Mar Bonet.*

Assaig del grup a Picanya. Concert d'Homenatge a Joan Fuster a la plaça de bous de València, 9 d'octubre 1981. Presidència del concert: Josep Lluís Barceló, Joan Fuster, Pierre Vilar, Manuel Sanchis Guarner, Raimon...

LA FONOTECA DE MATERIALS

Aquell any, Vicent Torrent suggereix a les autoritats autonòmiques la idea de recollir material sonor per a rescatar-lo de l'oblit i procedir-ne a la conservació, classificació i difusió mitjançant un programa d'investigació. Naix, així, la Fonoteca de Materials de la Generalitat Valenciana, l'objectiu principal de la qual és construir un arxiu sonor que agrupe les interpretacions de música tradicional tal com han arribat fins avui, és a dir, per transmissió oral, executades per la població autòctona i sense cap mena d'intervenció o manipulació. El treball de camp fet per l'equip que coordinava Torrent va fer palesa la vivor d'algunes manifestacions musicals retingudes en la memòria del poble i que formen part del patrimoni sonor valencià.

"La música de tradició oral és, més enllà de les antigues cançons i melodies, el llenguatge musical en què s'expressava la població".

V. Torrent

10 ANYS. RECOPILATORI

Vicent Torrent i Manolo Miralles, junt amb la casa discogràfica PDI (propietària d'un gran part dels fons musicals de l'antiga Edigsa), van decidir publicar el doble àlbum recopilatori *Al Tall, deu anys* per a commemorar el desé aniversari de la formació. La presentació del disc es va fer al Teatre Principal d'Alacant la nit del 21 de desembre del 1984 gràcies al suport d'Acció Cultural del País Valencià i de Ràdio Alacant Cadena SER.

Des de Madrid, l'historiador Ricard Blasco comparava Al Tall amb els trobadors medievals. "Aquest paper revelador de la unitat i coherència popular que dóna força al dèbil enfront del poderós, ha correspost immemorialment als poetes. I els artistes d'Al Tall, què són, sinó poetes, joglars, trobadors?". I va afegir-hi: "Amb aquest conjunt renaix la insolent sàtira antiga perquè cada actuació seua és un acte multitudinari, una comunió col·lectiva, l'escenari perfecte per a posar en valor els senyals d'identitat perduts."

És el 1985 quan la banda apareix per primera vegada en un programa que la TV de Catalunya gravà des del Saló del Tinell, de Barcelona, amb la presència de Lluís Serrahima, un dels principals impulsors de la Nova Cançó, i la cèlebre escriptora Maria Aurèlia Capmany. El diari *La Vanguardia* subratllà "l'admirable polivalència instrumental, la intel·ligent combinació de sons en una línia d'actualització d'aires mediterranis, i la versalitat vocal del conjunt".

Cartell de M. Boix per al disc dels 10 anys. Entrada al concert d'Al Tall i la Companyia Elèctrica Dharma a Reus. Una de les últimes actuacions amb els tres fundadors d'Al Tall.

Enregistrament de cançons tradicionals per a la Fonoteca.

EUROPA EN SOLFA. XARQ AL-ANDALUS

Quan el govern espanyol acabava de firmar el tractat d'adhesió a la Comunitat Econòmica Europea, el 12 de juny del 1985, Al Tall publica *Xarq al-Andalus*. Es tracta del disc més exòtic de la banda, una evocació del món islàmic valencià —la Xarquia— per mitjà de ritmes i sonoritats reconeguts en la tradició musical del País Valencià i lletres de poetes àrabs valencians dels segles XI al XIII. "No es poden repudiar les nostres arrels mediterrànies", declarava Manolo Miralles a tall de justicació del disc.

Aquest LP representa, per a Vicent Torrent, "un intent conscient de crear estàndards mediterranis que puguen obrir camps d'acció que no passen per Nova York".

Al Tall convida el grup de músics Muluk el-Hwa de Marràqueix a participar en el disc, perquè aquest conjunt marroquí investiga les arrels musicals procedents de les danses de dramatització popular.

Xarq al-Andalus s'inspira directament en les fonts de les escoles de música andalusines d'Alger, de Tunísia i de Tetuan, escoles que continuen la tradició musical que es feia a València abans de la conquesta de Jaume I. Cal recordar que els pobles del Magrib han conservat una herència que es va estendre fins a la península Ibèrica, com són els cants de batre, l'afinació de la veu o les albades. A tot això s'ha d'agregar l'aportació lírica dels poetes àrabs valencians, l'obra dels quals era —i és encara, en gran mesura— desconeguda per la immensa majoria del poble valencià.

Portada de M. Boix per al disc Xarq al-Andalus. *Enregistrament del disc a Alemanya. Reunió de treball en la cambra de Massanassa on assaja habitualment Al Tall. Concert del grup Muluk el-Hwa. El grup pels carrers d'Alemanya de gira.*

XAVIER EL COIXO

Aquest any 1988, la banda viatja a Mèxic per participar en el Festival Cervantino de Guanajuato, i actuar a Cuernavaca i Mèxic DF. En tornar a València, i ja sense el cantant Miquel Gil, trauen *Xavier el Coixo*, un disc lleuger i marxós, produït per Difusió Mediterrània i amb la col·laboració del músic Jan Maria Carlotti, que canta en occità. Una de les peces del disc, "La maregassa" —construïda amb ritme de marxa mora—, està dedicada a les Trobades de Música del Mediterrani.

ELS PRIMERS PREMIS

Abans del llançament de *Xavier el Coixo*, Al Tall rep la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya "en reconeixement al treball a favor de la recuperació de la música, la llengua i la cultura del país".

Unes quantes setmanes abans, el Centro di Cultura Popolare di Torino (Itàlia), concedí a Vicent Torrent el primer premi de la Secció Internacional del concurs FolkAutore per la cançó "Tio Canya".

Jordi Pujol lliura a Vicent Torrent la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya. Portada del disc Xavier el Coixo. *Cartell del 1r concurs FolkAutore de Torí que va concedir el premi a Vicent Torrent.*

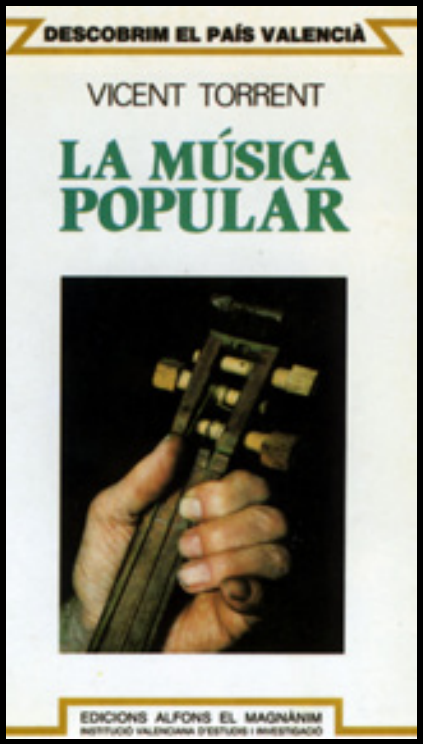

Portada del llibre de V. Torrent La música popular. *Al Tall en el concert Quart Creixent al Teatre Principal de València (1993). Vicent Torrent tocant l'acordió.*

UNA REFLEXIÓ SOBRE LA MÚSICA POPULAR

El 1990, Vicent Torrent publica el llibre *La música popular*, dins la col·lecció "Descobrim el País Valencià", de la Institució Valenciana d'Estudis i Investigació. L'obra divulgativa reflecteix, sobre la base de l'experiència d'Al Tall i dels treballs d'investigació de la Fonoteca, els diversos moments de la música popular a les terres valencianes.

Pel mateix període, Al Tall torna a Alemanya per a la presentació de l'edició en la llengua d'aquest país de *Xarq al-Andalus*, aquesta vegada amb el segell d'Erde Records, World Music.

Mentrestant, la Generalitat Valenciana congrega diversos intèrprets, dins del programa Música 92, amb la finalitat d'enregistrar un disc variat d'allò més representatiu de la música del país. S'edita, així, *Quart creixent*, un disc compacte en què intervenen, entre d'altres, Remigi Palmero, Paco Muñoz, Trullars, Partaka, Cave Cànem, Pep Sanchis, Gatxes, Urbàlia Rurana, Joan Amèric, Carraixet, Carme Torrelles, Lluís Miquel, Ovidi Montllor i Al Tall. L'estrena del disc amb el disseny de la caràtula del pintor Joaquim Michavila es va fer al Teatre Principal de València

El 27 de març de 1993 deixava d'existir el poeta Vicent Andrés Estellés, i a penes unes setmanes després era assassinat a Montanejos (Alt Millars) el jove antiracista i valencianista Guillem Agulló. Al Tall no va faltar a l'homenatge que se li va retre en la Plaça de Bous de València en el Tirant de Rock.

MÚSICA I CANYA

Cal recordar que el grup va estar durant aquests anys a l'expectativa. Alguns fins i tot pensaven que la banda anava a desfer-se. No debades, Vicent Torrent enregistrà en solitari el 1992 l'elapé *Rosa perduda*, integrat per cançons d'amor i ritmes ètnics. L'autor justificà aquesta experiència adduint que "vaig fer una sèrie de cançonetes amoroses que amb Al Tall no anaven bé pel seu caràcter intimista". Van col·laborar-hi vora trenta músics, i això va fer que fóra una producció cara i artesanal.

EUROPEUS?

A les darreries del 1994, Al Tall reprén la seua activitat, que havia aparcat momentàniament, per a sorprendre amb un altre LP, *Europ Eu!*, editat per PDI. L'àlbum, dedicat a Guillem Agulló, barreja la filosofia de sempre del grup en què predominava el compromís i la crítica social, i els treballs dels darrers anys, centrats en el desenvolupament d'experiències de fusió musical mediterrània.

El repertori refresca la història protagonitzada per milers de valencians i valencianes, especialment de les Marines, que havien emigrat a Algèria, des del principi del segle XX fins als anys seixanta, i la tornada dels fills d'aquests emigrants, els denominats *pieds noirs* a Alacant i les comarques pròximes. El disc reflexiona sobre la immigració d'abans i d'ara.

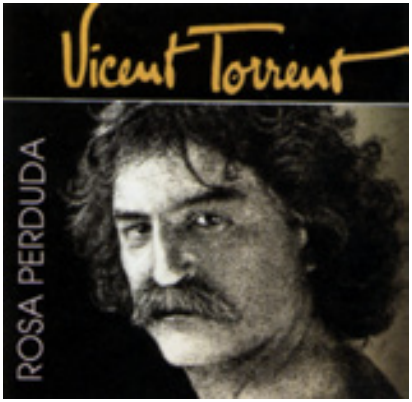

Portada del disc en solitari de Vicent Torrent, Rosa perduda. *Portada dels disc* Europ Eu! *A partir d'una escultura en bronze de M. Boix.*

"La zona central del Mediterrani no és sols un concepte territorial sinó un concepte sonor: un espai acústic on es produeix la fusió d'elements musicals nord-mediterranis i elements musicals sud-mediterranis i on les tradicions musicals de diferents països fan lliga i ofereixen un so homogeni i peculiar".

V. Torrent

20 ANYS. MÉS PREMIS I RECONEIXEMENTS

La *Cartelera Turia* de València va atorgar un dels seus premis anuals a Al Tall "per la brillant trajectòria artística i compromís amb el seu poble". Aquest no va ser l'únic reconeixement, ja que van rebre el Premi Èxits d'Or del disc català, el Miquelet d'Honor de la Societat Coral El Micalet, de València, i altres guardons de la revista *Enderrock* i Radio 4. Però la gran diada d'Al Tall va ser la convocada per al 21 de juny del 1995 al Teatre Principal de València, amb tres hores d'espectacle sobre un escenari al qual van pujar Empar Torres, Miquel Gil, Pep Gómez, Vicent Fontelles, Maria del Mar Bonet i Muluk al-Hwa.

La vetlada commemorativa va ser qualificada de "festa total" per l'escultor Andreu Alfaro, mentre que l'escriptor Josep Vicent Marqués felicitava el conjunt des de les pàgines del diari *Levante-EMV* "per vint anys de música i canya, per recordar-nos un fragment de la història pobra del País; per replantejar velles i noves perplexitats col·lectives; per recordar que no estem en l'única Europa possible; per contar una dura història de feina i una bella història d'amor, i per situar-se inequívocament contra el racisme".

El programa d'activitats per la celebració del vinté aniversari va cloure amb la publicació del llibre *Al Tall, vint anys*, de Víctor Mansanet, editat per La Màscara. El text anava acompanyat d'un disc recopilatori amb temes del fons discogràfic de Picap. L'autor manifesta en el pròleg que l'obra d'Al Tall "constitueix una rica experiència que forneix de vertader sentit artístic i nacional el conjunt de la música que ara mateix se sent."

Cartell del concert Al Tall 25 anys en directe i Portada del disc Al Tall 25 anys en directe. *Concert d'Al Tall a la plaça de la catedral de Barcelona amb la Banda Simfònica de Torrent.*

Entrada dels músics de Muluk el-Hwa en el Teatre Principal de València en el concert dels 20 anys.

Cartell del concert. Maria del Mar Bonet, Al Tall, Muluk el-Hwa i Miquel Gil.

LA NIT

L'obra de final del segle XX d'Al Tall va ser batejada amb el nom de *La nit*. Editat per Picap, el CD fa servir la crítica explícita com a tema principal. Es tracta d'un treball en què el grup fa una mostra selectiva de l'amplitud de registres que posseeix, des de les cançons instrumentals, com ara "Festa", fins a "La llarga", cantada *a cappella*, tot això en contrast amb la reivindicació altermundista d'*Europ Eu!*

També hi ha un canvi en la portada, ja que el dibuix clàssic, generalment signat per Manuel Boix, és substituït per un simple disseny gràfic.

Portada del disc La nit.

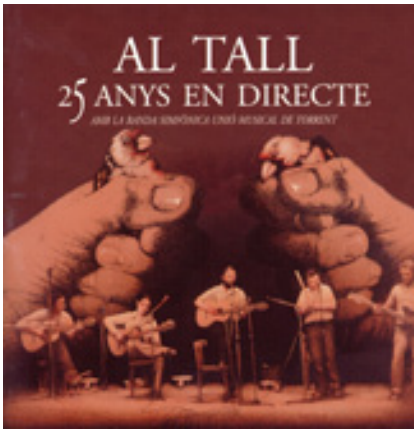

25 ANYS. PRIMER DIRECTE

Per fi, i després d'anys d'espera i un canvi de segle, la banda trau al mercat el disc *Al Tall, 25 anys en directe*, ara amb deu membres.

Aquest àlbum revisa el seu disc més popular, *Quan el mal ve d'Almansa*, amb nous arranjaments, la intervenció de la banda La Unió Musical de Torrent, la veu de Josep Aparicio, *Apa*, un dels mestres del cant valencià d'estil actual, i en el repertori s'inclou una peça inèdita, "El ball del Torrent", i altres cançons memorables, com el "Tio Canya".

Al Tall es presentava davant del públic acompanyat per una banda simfònica integrada per 110 músics, amb la qual va interpretar els temes més coneguts de la seua discografia: la cantata *Quan el mal ve d'Almansa* —"Cant dels maulets", "Lladres", "La processó", el romanç de cec, les albades—, la marxa "Xavier el Coixo", "La jota del castellut", "Les penes són", "L'epístola a un amic", etc. L'única novetat del repertori, triada expressament per al concert, va ser *El ball de Torrent*, una minisuite instrumental de 14 minuts per a Al Tall i banda simfònica, inspirada en les antigues melodies del Ball de Torrent. La resposta del públic, tant a l'Auditori de Torrent com a Manresa, va ser desbordant per l'emoció que produïa redescobrir unes cançons molt conegudes i estimades amb una dimensió sonora potentíssima.

En els concerts d'enregistrament del disc figuren els fundadors d'Al Tall, Vicent Torrent i Manuel Miralles, junt amb els col·laboradors habituals (Jordi Reig, Miguel Blanco, Vicent Cortina, Xavier Ahuir, Josemi Sánchez, Enric Banyuls, Maribel Crespo i José Murillo). Va ser un convidat d'excepció, Miquel Gil, antic component del grup, que prestà la veu per als temes més coneguts del repertori. D'altra banda, dos dels intèrprets de cant d'estil més apreciats del sector, Apa i Teresa Segarra, van interpretar les albades de la cantata *Quan el mal ve d'Almansa*. Els nous arranjaments i la nova composició van ser confeccionats per membres actuals i anteriors membres d'Al Tall. La coberta del disc, editat per Picap, reprodueix un quadre original de Manuel Boix en què es representa la formació primitiva en escena amb un fons que el pintor alcudià va utilitzar per a la coberta del segon disc.

Molts dels actes promoguts amb motiu d'aquest 25 aniversari van servir per a programar diversos concerts acompanyats per diferents bandes, com ara la del Conservatori de Castelló i les de Gandia, Borriana, Paterna o la llegendària formació La Primitiva de Llíria.

AL TALL, ARA

Durant cert temps, Vicent Torrent i Manuel Miralles havien pensat reprendre la idea esbossada en *Tocs i vares* a fi de portar els principis de la *riproposta* a la màxima expressió, en imitar les maneres antigues de compondre i d'improvisar sobre una sèrie de vares de la música tradicional valenciana, però amb lletres originals que reflecteixen l'actual realitat social, protagonitzada en l'aspecte polític per les majories absolutes del PP liderat per Francisco Camps, i en l'aspecte econòmic, per la denominada "bombolla immobiliària", que esclatà tot just declarar-se la crisi econòmica i financera a partir del 2009. Així, doncs, el 2004 —any de recanvi del govern central pel desgast d'Aznar en la guerra del Golf, a qui va substituir José Luis Rodríguez Zapatero—, ix publicat el CD *Vares velles*.

Tanmateix, allò que més destaca en l'àlbum són les seguidilles, provocadores en la lletra, d'una perfecta construcció musical i amb una bona interpretació vocal, en "Això és Espanya", i la cavalcada "Polifonies", totes dues arredonides amb divertides lletres de crítica política i músiques excel·lents. La jota "A les teulades", amb les estrofes per a acords menors i el seu missatge, i la peça de carnestoltes "Murgues", també estan entre les més inspirades del disc, un disc en què hi ha investigació i interés amb determinats ritmes i, de manera especial, amb les escales del "Valset cromàtic". També s'hi sent el so d'un acordió joganer i sorprenent, mentre que en la peça titulada "Cantar" recuperen el fandango vell. Cal ressaltar-hi una altra cançó divertida, "Santa Goretti", definida com una "vara rumba", en què alguns crítics troben un aire de fusió entre el pasdoble i el tanguillo carnavalesc amb música balcànica.

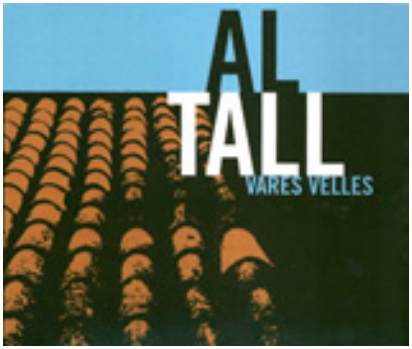

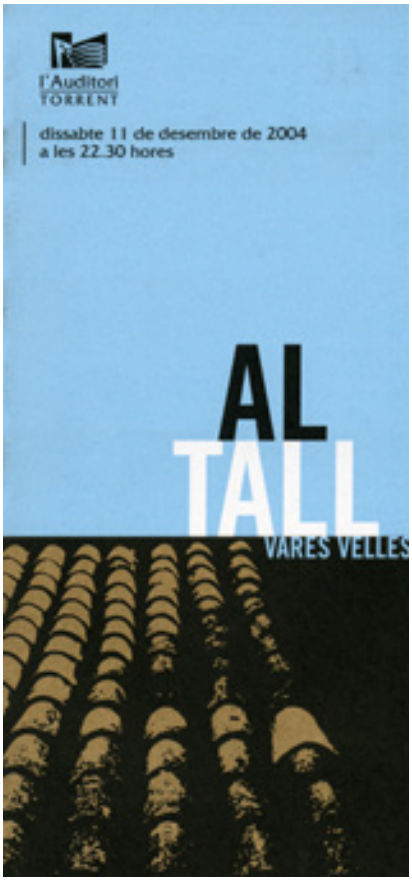

Portada del disc Vares velles *i cartell del concert de presentació a l'Auditori de Torrent.*

Cartell del concert Al Tall 25 anys en directe i Portada del disc Al Tall 25 anys en directe. *Concert d'Al Tall a la plaça de la catedral de Barcelona amb la Banda Simfònica de Torrent.*

ENVIT A VARES

El 2005 actua en un festival d'homenatge a la República, celebrat a Benetússer (l'Horta), en companyia de Luis Eduardo Aute, José Antonio Labordeta i Remigi Palmero.

Aquell any, els recitals van tenir el seu punt culminant el 13 de maig del 2006 a Algemesí (la Ribera Alta), amb motiu del II Aplec de Cultura d'Arrel Tradicional i sota el títol *Envit a vares*. Aquella nit van sumar-se al grup antics amics i col·laboradors i van tocar i cantar amb ells Jan Maria Carlotti, Miquel Gil, Ximo Caffarena, Abdeljalil Kodssi, dels Muluk el-Hwa; Xavi Sarrià i Miquel Gironés, del conjunt de rock Obrint Pas, i van idear noves fusions amb Ramon Cardo, Arístides Abreu, guitarrista de Seguridad Social; Eladi Reinón, Spyros Kaniaris, i l'Escola de Tabalet i Dolçaina d'Algemesí.

La gravació del concert va ser editada a final d'any com a CD i DVD, i l'experiència es va repetir en altres poblacions.

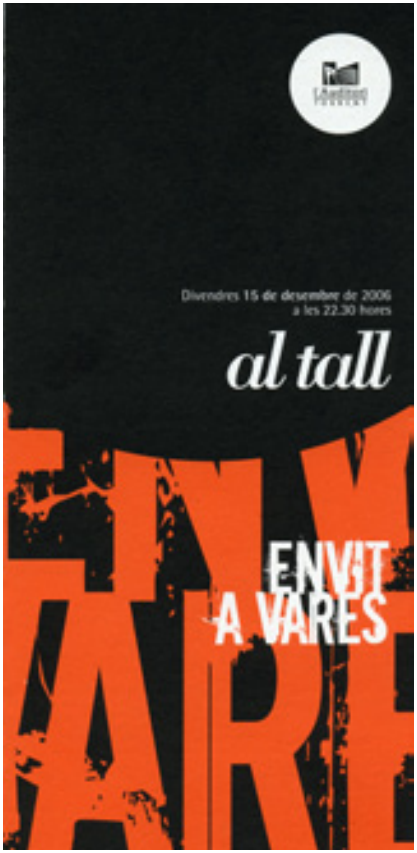

Cartell del concert Envit a vares, que va donar lloc al CD i al DVD Envit a vares.

Entrada a un dels concerts d'Al Tall al Paranimf de la Universitat d'Alacant

LA NOSTRA MEMÒRIA HISTÒRICA

El 2007, amb motiu del 300 aniversari de la batalla d'Almansa, Picap reedità el cèlebre disc *Quan el mal ve d'Almansa*, i Al Tall va interpretar aquesta cantata per diversos escenaris de la Guerra de Successió: el 24 de febrer, a Xàtiva (la Costera); el 25 d'abril, a Almansa (Albacete); el 25 d'abril, a Vinaròs (el Baix Maestrat), i més tard, a Dénia (la Marina Alta), on un any després tornarien a actuar en un recital a favor dels damnificats per la destrossa de les pluges que van caure en aquella comarca a la tardor.

Miralles i Torrent van dir que amb aquest disc emblemàtic "hem volgut donar informació i una presa d'actitud".

Convé recordar que quan va eixir la primera edició de l'àlbum —1979— no es tenia encara massa consciència del que significà per al poble valencià aquella batalla, però "ara cal saber que si el País Valencià va perdre les institucions forals no va ser per cap pacte, sinó per pur dret de conquesta".

Al Tall i Miquel Gil van rebre, l'any 2008, un homenatge de la Federació d'Escola Valenciana en un acte protagonitzat pel cantant xativí Pep Gimeno Montell, *Botifarra*, un valor consolidat de la música popular del País Valencià que ha estat acompanyat en alguns recitals per Manuel Miralles.

Entrada al concert Quan el mal ve d'Almansa que va tenir lloc a la ciutat d'Almansa (Castella - La Manxa) el 2007.

Interior del disc Quan el mal ve d'Almansa, *obra de Manuel Boix.*

AL TALL I JAUME I: VERGONYA, CAVALLERS, VERGONYA

Només dos anys després de la reedició de *Quan el mal ve d'Almansa*, la històrica formació publica el CD *Vergonya, cavallers, vergonya*, editat per Picap, amb motiu de la celebració del 800 aniversari del naixement del rei Jaume I el Conqueridor.

Per què aquest monarca ha merescut l'atenció d'Al Tall? El concepte que es té a València del monarca medieval és, sens dubte, una de les raons de l'elaboració d'aquest disc. A tot el País Valencià i a Mallorca, el Conqueridor és una figura mítica i amable, com ho poden ser els Reis d'Orient o el Pare Nadal.

En els actes d'homenatge del 2008, tothom volia fer seua aquesta figura, des del Govern de la Generalitat fins a les organitzacions més humils sensibles al valencianisme.

El tribut que li ret Al Tall, però, esdevé una obra didàctica, com el 1979 ho va ser *Quan el mal ve d'Almansa*, útil per a explicar moltes coses a través de les cançons que figuren en el repertori perquè les lletres comenten aspectes bàsics de la història de l'antic Regne de València, de l'actualitat i del futur, a partir del testament polític de Jaume I guarnit sobre quatre pilars essencials: sobirania, parlamentarisme, federalisme i llengua. En aquesta (re)creació musical, Al Tall compta amb la participació del mallorquí Tomeu Penya i l'occità Jan Maria Carlotti.

El títol del darrer treball discogràfic del grup s'ha extret d'un episodi del *Llibre dels fets* o *Crònica de Jaume I*, que en la batalla de Portopí, lliurada contra el valí de Mallorca, Abú Yahyà Muhàmmad, reclamà als seus cavallers dignitat per anar avançant. Amb la conquesta i configuració dels regnes de València i Mallorca, la Corona d'Aragó va establir les bases per a la creació d'una nova nació europea i de l'expansió del domini lingüístic; instaurà l'organització horitzontal de l'estat, el sistema pactista i el primer parlamentarisme europeu per tal de fer front als absolutismes reials i als feudalismes de la seua època, i va redactar els Furs, el primer codi d'organització romana i el més avançat de la vella Europa, a més de crear dues noves institucions: les Corts i la Generalitat.

Ara, 800 anys més tard, el grup Al Tall demana aquest coratge perquè allò que el rei va fundar no desaparega.

Vergonya, cavallers, vergonya està integrat per dotze cançons. La primera, "El descens als inferns", és una interpretació que el monarca fa de la història dels seus territoris. Va des de la seua mort a Alzira el 27 de juliol de 1276, fins als Decrets de Nova Planta imposats per Felip V de Borbó al juny de 1707. La segona peça, "Marxa Jaume", és un cant de tornada al país. En el "Romanç de cec del rei Jaume" es lloa la vida del rei. "Cançó des de Mallorca" recorda la conquesta de l'illa. La "Jota de Jaume I" denuncia el tractament oficial de la memòria del primer monarca valencià cristià, mentre que la cançó "Cant alternatiu" descriu la situació actual del país.

Els altres temes són "Ab greu consire", amb lletra de Bernat Sicard (any 1230) i música de Jan Maria Carlotti; "Cançó des de València", escrita el 8 d'octubre del 2008 per un jove marroquí que fa deu anys que viu a València; "Presa de Borriana"; el cèlebre "Cant de la muixeranga" i "Des de la tomba", un tema basat en les suposades paraules que Jaume I fa des del seu sepulcre a Poblet.

Han sigut diverses les presentacions que s'han fet del disc: Almussafes, Gandia, Alacant, Borriana, Barcelona, València i fins i tot Perpinyà, en l'acte de tancament del Correllengua 2009.

A Barcelona, aquest disc va ser presentat amb un recital a l'Auditori de la ciutat comtal, dedicat a la memòria del general maulet Joan Baptista Basset, nascut a Alboraia (l'Horta), i líder popular de la resistència austriacista contra les tropes de Felip V de Borbó. L'acte va ser presentat per l'escriptora Núria Cadenas.

Portada del disc Vergonya, cavallers, vergonya, *dedicat a Jaume I. Vicent Torrent en la presentació del disc al Claustre de la Universitat de València.*

Imatge de l'actuació al Claustre de la Universitat de València (03/07/2009), Al Tall amb Tomeu Penya i Jan Maria Carlotti.

AL TALL, SEMPRE

A partir del 2010 comença una nova etapa en la carrera d'Al Tall. Una etapa, al capdavall, en què la música folk o tradicional reelaborada —és a dir, el que Al Tall denomina *riproposta*— hauria de desenvolupar-se amb normalitat.

"Segurament", declara Vicent Torrent, "ens trobem en un moment crucial per a la producció d'aquest tipus de música. Vivim una època d'autèntics canvis, i entre aquests està el tractament i la diversificació de la música tradicional, i això ens incita a l'esperança."

PORTADES DE DISCOS

XARQ
AL-ANDALUS
AL TALL
MULUK EL HW

AL TALL
XAVIER «EL COIXO»

EUROP EU!
AL TALL

AL TALL la nit

AL TALL
25 ANYS EN DIRECTE

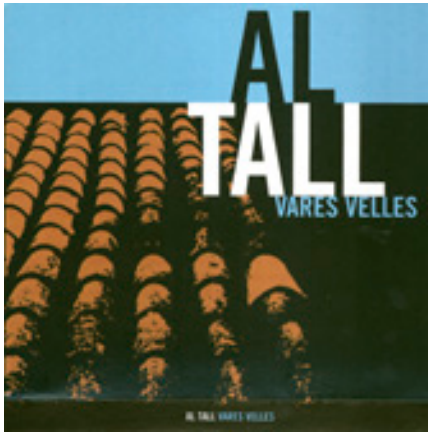
AL
TALL
VARES VELLES

Al Tall.
Vergonya, cavallers, vergonya
JI

DISCOGRAFIA, BIBLIOGRAFIA, VIDEOGRAFIA I EN LA XARXA

Discografia

• *Cançó popular al País Valencià*. Edigsa, 1976. En aquest disc de debut s'inclou la "Cançó de la llum".
• *Deixeu que rode la roda*. Edigsa, 1977. Un dels títols del disc és el "Tio Canya".
• *Posa vi, posa vi, posa vi...* Edigsa, 1978. Primer disc temàtic, amb un repertori de taverna.
• *A Miquel assassinaren*. Edigsa, 1978. Disc senzill en homenatge al jove alacantí Miquel Grau.
• *Quan el mal ve d'Almansa...* PDI, 1979. Disc clau en la carrera d'Al Tall.
• *Nadal valencià I i II*. Ànec, 1979. Dos discos col·lectius de nadales en els quals aporten quatre peces populars.
• *Som de la pelitrúmpeli*. Ànec, 1980. Segon disc temàtic, ara adreçat als infants.
• *Cançons de la nostra Mediterrània*. Ariola, 1982. Temes tradicionals en col·laboració amb Maria del Mar Bonet.
• *Tocs i vares*. Edigsa, 1983. Disc emblemàtic de la banda en què pretenen compondre segons la tècnica antiga.
• *Al Tall, deu anys*. PDI, 1984. Doble disc recopilatori dels primers deu anys de carrera.
• *Xarq al-Andalus*. RTVE, 1985. Música en col·laboració amb Muluk el-Hwa i lletres de poetes àrabs valencians dels segles XI al XIII. Va ser reeditat el 1990 a Alemanya per Erde-World Music.
• *Xavier el Coixo*. Difusió Mediterrània, 1988. Disc de versions amb la coneguda marxa mora que dóna nom al títol.
• *Quart creixent*. Difusió de la Mediterrània, 1992. Diversos grups i cantants. Inclou "La maregassa", del disc anterior.
• *Europ Eu!* PDI, 1994. Dedicat a la memòria de Guillem Agulló i els *pied noirs*.
• *Antologia: Al Tall, vint anys*. La Màscara-Picap, 1995. Està inclòs en el llibre de Víctor Mansanet.
• *La nit*. Picap, 1999. Primer disc de l'etapa més recent.
• *25 anys en directe*. Picap, 2001 les millors cançons en directe i alguna d'inèdita.
• *Vares velles*. Picap, 2004. Al Tall reprén la idea del *Tocs i vares*.
• *Envit a vares*. Picap, 2006. Enregistrat en directe a Algemesí (la Ribera Alta).
• *Vergonya, cavallers, vergonya*. Picap, 2009. Amb Tomeu Penya i Jan Maria Carlotti. Inspirat en el *Llibre dels fets*, de Jaume I.

Bibliografia

• Cosmos, Àngel: *Al Tall canta amb el poble* (Euskal Bidea 1981, Pamplona).
• Mansanet i Boïgues, Víctor: *Al Tall: vint anys* (Editorial La Màscara 1995, València).
• Torrent, Vicent: *La música popular* (Edicions Alfons el Magnànim. Institució Valenciana d'Estudis i Investigació, 1990, València).

Videografia

• *Una vella música* (Pep Ginés, 1984): documental amb Al Tall com a protagonistes, estrenat en les emissions inaugurals de la televisió valenciana Canal 9.
• *La maregassa* (1991): vídeo de la seua actuació en l'espectacle *Quart creixent*.
• *Europ Eu!* (1994): vídeo promocional per al disc del mateix nom.
• *Això és Espanya* (2004): vídeo per a la cançó del mateix títol.
• *Del roig al blau* (Llorenç Soler, 2005): conté una entrevista a Vicent Torrent. Inclou "A Miquel assassinaren" en la banda sonora.
• *Envit a vares* (2006): inclòs en format DVD en el disc del mateix nom.
• *Al Tall, cantar rasant a la terra* (Daniel Martín, 2009), documental.

En la xarxa

• http://www.altall.cat
• http://www.altall.org
• http://www.lluisvives.com/portal/altall/
• http://www.cervantesvirtual.com/portal/altall/
• http://www.picap.com/ct/interprets:Cos

MEMBRES I COL·LABORADORS

Membres fundadors

Vicent Torrent: fundador en actiu, lletrista i compositor, veu solista, toca l'acordió.
Manolo Miralles: fundador en actiu i compositor, ha tocat quasi tots els instruments.
Miquel Gil: membre fundador, va deixar Al Tall després del *Xarq-al-Andalus* (1984).
Enric Ortega: membre entre 1976 i 1978, any de la seua mort.

Col·laboradors habituals

Enric Esteve: guitarra, buzuki, mandolina, veu i arranjaments del 1975 al 1979.
Empar Torres (dona d'Enric Ortega): col·laboradora a la veu en el segon i tercer disc.
Pep Gómez: baix elèctric, llaüt i veus, arranjaments; se'n va anar després del *Tocs i Vares*.
Ximo Caffarena: saxos i flauta, arranjaments; del 1979 al 1996.
Eliseo Parra: percussionista, veu i compositor en *Quan el mal ve d'Almansa...*
Miquel Blanco: guitarra, buzuki, llaüt, baix, guitarró, arranjaments i composició; fins 2009.
Vicent Alonso: guitarra i cordes del 1979 al 1981, i arranjaments en *Som de la pelitrúmpeli*.
Vicent Lluís Fontelles: baix, teclats i arranjaments de 1984 a 1986.
Xema Senabre: cordes, trompeta i arranjaments de 1980 a 1996.
Vicent Cortina: bateria i percussions entre 1985 i 2005.
Montse Anfruns: veu.
Josemi Sanchez: dolçaina entre 1987 i 1999.
Ramon Garcia: dolçaina entre 1987 i 1992.
José A. Morillo: saxo i flauta.
Jordi Reig: baix elèctric, teclats, arranjaments i composició en l'actualitat.
Maribel Crespo: veu, cordes, arranjaments en l'actualitat.
Xavier Ahuir: dolçaina, flauta, saxo midi i arranjaments en l'actualitat.
Enric Banyuls: veu, guitarra i percussions en l'actualitat.
Robert Moreno: bateria i percussions en l'actualitat.

Vicent Torrent. Manuel Miralles. Xavier Ahuir. Jordi Reig
Maribel Crespo. Enric Banyuls. Robert Moreno
Vicent Torrent i Sole Desfilis

Il·lustradors plàstics

Manuel Boix: artista plàstic i autor de la major part d'obra gràfica sobre el grup des dels seus inicis (http://www.manuelboix.com/).
Eugenio Simó: artista plàstic i autor de l'obra gràfica en els darrers discos.

Mànagers

Oswaldo Blanco: dels inicis al 1995.
Soledad Desfilis: des del 1996 i en l'actualitat.

Col·laboradors esporàdics, entre molts altres

Ferran S. Manzaneque: clarinet.
Josep Rodilla: clarinet.
Juanjo Garcerà: bateria.
Eladi Reinon: clarinet i saxo; especialment en *Envit a vares*.
Abdeljalil Kodssi: veu i percussió en *Envit a vares*.
Spiros Kaniaris: cordes i guitarra en *Envit a vares*.
Àngel Estellés.

TIO CANYA

En la pobla n'hi ha un vell
en la pobla n'hi ha un vell
que li diuen tio Canya:
porta gorra i brusa negra,
porta gorra i brusa negra,
i una faixa morellana.

Tres voltes només va anar
el tio Canya a València:
primer quan va entrar en quintes
i en casar-se amb sa femella.

La tercera va jurar
de no tornar a xafar-la;
que a un home que ve del poble,
ningú fa abaixar la cara.

Set vegades va fer cua,
set vegades va fer cua,
en presentar uns papers,
per no saber expressar-se,
per no saber expressar-se,
en llengua de forasters.

Aguantà totes les burles,
les paraules agrejades,
i a la Pobla va tornar.

Tio Canya, tio Canya,
no tens les claus de ta casa:
posa-li un forrellat nou
o et farà fum la teulada.

Tio Canya tingué un fill
Tio Canya tingué un fill
que li diuen tio Canya:
porta gorra i brusa negra
porta gorra i brusa negra,
i una faixa morellana.

Bé recorda el tio Canya
quan varen portar-lo a escola
set anys, la cara ben neta,
ulls oberts, camisa nova.

Però molt més va obrir els ulls
el xiquet del tio Canya
quan va sentir aquell mestre
parlant de manera estranya.

Cada dia que passava,
cada dia que passava
anava encongint els muscles
per por que el senyor mestre
per por que el senyor mestre
li fera alguna pregunta.

Aguantà càstigs i renyes
sens gosar d'obrir la boca
i l'escola va odiar.

Tio Canya, tio Canya,
no tens les claus de ta casa:
posa-li un forrellat nou
o et farà fum la teulada.

Cròniques del carrer diuen
cròniques del carrer diuen
d'uns néts que té el tio Canya
que són metges a València
que són metges a València
professors i gent lletrada.

Quan a estiu vénen al poble,
visiten el tio Canya
i el pobre vell se'ls escolta
parlant llengua castellana.

Però cròniques més noves
expliquen que el tio Canya
ja compta amb besnéts molt joves
que alegren la seua cara.

Mai parlen en castellà
mai parlen en castellà
com han deprés de sos pares,
sinó com la gent del poble,
sinó com la gent del poble
la llengua del tio Canya.

Reviscola, tio Canya,
amb gaiato si et fa falta,
que a València has de tornar.

Tio Canya, tio Canya,
no tens les claus de ta casa:
posa-li un forrellat nou,
perquè avui tens temps encara.

Del disc Deixeu que rode la roda *(1976)*

Índex

Al Tall, una música oberta al món
Ignasi Jiménez Raneda, rector de la Universitat d'Alacant 4

35 anys, al tall, cantant la nostra terra
Vicent Torrent, Al Tall 6

Al Tall, 35 anys
Víctor Mansanet Boïgues 9
Introducció 10
El context històric i els antecedents 12
El naixement d'Al Tall 13
En marxa 14
A Miquel Grau 15
Enric Ortega 16
Quan el mal ve d'Almansa. Consciència lingüística i nacional 17
Boom editorial dels 70 19
Etapa de maduresa 20
Obertura al mediterrani 21
La *riproposta* napolitana 21
Al camp del Barça i a la plaça de bous 22
La fonoteca de materials 24
10 anys. Recopilatori 25
Europa en solfa. Xarq al-Andalus 26
Xavier el Coixo 27
Els primers premis 27
Una reflexió sobre la música popular 28
Música i canya 29
Europeus? 29
20 anys. Més premis i reconeixements 30
La nit 31
25 anys. Primer directe 32
Al Tall, ara 33
Envit a vares 34
La nostra memòria històrica 35
Al Tall i Jaume I: vergonya, cavallers, vergonya 36
Al Tall, sempre 38
Portades de discos 40
Discografia, bibliografia, videografia i en la xarxa 42
Membres i col·laboradors 44

Universitat d'Alacant
Universidad de Alicante

mua
Museu Universitat d'Alacant
Museo Universidad de Alicante